

ABONAMENTUL
 Pentru un an . . . 88.— Coz.
 Pentru jumătate an 44.—
 Pentru 3 luni . . . 27.—
 Pentru o lună . . . 2.40
 Pentru România și strălămate:
 Pentru un an . . . 40.— franci
Telefon
 Pentru oraș și interurban
 Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA

ADMINISTRAȚIA
 Strada Zrinyi N-rul 1/a
INSERTIUNILE
 se primesc la administrație.
 Mulțumite publice și Loz
 deschis costă șirul 20 fil.
 Manuscrise nu se în-
 napolază.

Moratorul.

Arad, 2 Octombrie.

„Monitorul Oficial”, numărul din 1 Oct. publică un decret ministerial, prin care durata moratorului se prelungește mai cu două luni, să zică până la 31 Noembrie 1914.

Decretul cel nou diferă puțin de cel vechi, când unele concesiile creditorilor. Iată dispozițiile principale.

Favorurile moratorului se referă numai la creșterea, mai corect la datorii în bani, ce s'au făcut înainte de 1 August a. c. respective dacă termenul de drept este anterior acestui dat.

Cele două luni de amânare sunt a se socoti din ziua scadenței. Bunăoară, dacă ai fost morator să plătești la 26 Octombrie, vei avea să plătești numai la 26 Decembrie.

Decum înainte, interesele scadente după 1 August a. c. vor trebui plătite negreșit. Interesele de întârziere, la datorii pe polițe (cambii) deasemenea.

Prezentarea și protestarea cambiilor se vor face și în timpul moratorului!

Plata, taxa, onorariul, etc., după servicii intelectuale, va să zică pretențiile avocaților, medicilor, inginerilor, scriitorilor, artiștilor, mijlocitorilor și senzaliilor, trebuie achitate în sumă de 25%, dacă obligământul dat înainte de 1 August a. c. Asemenea trebuie achitat prețul de cumpărare al imobilelor și mărfurilor livrate înainte de 1 August a. c. și plățile muncitorilor industriali, dela 15 zile încolo.

Depunerile în cont curent se vor restitui până la sumele necesare pentru achitarea de anuități și de taxe de asigurare, nescutite de plată, apoi până la sumele necesare pentru procurarea de material, la exercitarea meseriei, și până la sumele necesare spre achitarea de interese nescutite de plată.

Băncile și institutele de asigurare în anumite cazuri, ca bunăoară când sunt datoare să lichideze taxe de asigurare, pot pretinde, ca să li se restituie sumele necesare din cont-curentul, ce-l au la alte bănci.

În caz de reciprocitate a obligamentelor (contracte bilaterale) cumpărătorul numai atunci poate pretinde îndeplinire, dacă satisfacă și el obligamentelor sale din acelaș contract, sau din contracte similare.

Orice dispoziție judecătorească, neconformă cu aceasta lege și în contrarietate cu voința debitorului, e nulă și neavenită.

Germania și Austro-Ungaria.

Ministrul Germaniei la București, von Busche, în convorbirile ce avusese zilele din urmă cu primul ministru I. C. C. Brătianu, a declarat categoric, în numele guvernului său, că solidaritatea Germaniei cu Austro-Ungaria nu poate fi zdruncinată prin nici o întâmplare. Informația aceasta o avem din cercurile guvernului nostru. — („Universul”—București.)

Situația României.

Dela un înalt personaj militar român raportorul ziarului nostru află următoarele păreri, asupra atitudinii ce va putea să ia România:

„România observând până la sfârșit o strictă neutralitate va face politica cea mai bună ce o pot dicta interesele ei. Ea astăzi nu e amenințată din nici o parte, iar ori cum s'ar sfârși conflictele dela granițele ei, o compensație i se va acorda în tot cazul pentru ținuta ei loială față de ambele părți beligerante. În moment ce însă România și-ar schimba atitudinea precizată la început situația ei ar putea ajunge dintre cele mai dificile, fără ca să aibă garanța unei reușite absolute. Alăturându-se Austro-Ungariei, ea va fi expusă să-și vadă Moldova invadată de Ruși. Alăturându-se Rusiei, în moment ce ar intra în Ardeal sunt convins, că Germania ar face cu Franța întocmai ca Austro-Ungaria cu Serbia, retrăgându-și trupele la o defensivă în preajma frontierelor ei. Iar grosul armatei ar fi dirijat spre Rusia, făcându-se prin asta posibil Austro-Ungariei să respinga cu mare forță trupele române din Ardeal.

Prin urmare situația României este dintre cele mai dificile din punct de vedere al unei cooperări înarmate fie într-o parte sau alta. Ea poate coopera de data asta numai prin o loială neutralitate, care convine atât Rusiei cât și Austro-Ungariei, vecine puternice, cari pot să iasă slăbite din acest război, dar reduce nici decum. Iar România are interes să existe neștirbită și să se poată bucura în dezvoltarea ei de bunăvoința ambelor mari puteri mărginașe. Ea ocupă astăzi primul rang în fruntea statelor din Balcani și menține rolul important ce l'a ajuns prin pacea dela București. Ea nu se poate depărta de sfera ei de influență, fără rizicul de-a pierde prin un amestec neavenit în altă parte terenul peste care ea astăzi este absolut stăpână. De aceea politica regelui Carol este pentru România astăzi singura politică bună ce-o poate face, iar nu de un sentimentalism ce nu poate să învingă realitatea împrejurărilor date.

Timpul...

„Au sommet, l'idée religieuse et ceus qui le représentent; ensuit le justice, les sciences, les arts; à la base, supportant tout le poids social, le travail”.

Vte E. M. de Vogile: „Souvenirs et visions”.

Era să fiu unul dintre cei mai recalcitranți oponenti ai antimilitarismului, fără să fi profesor și convingeri socialiste. Adecă, tot respectul meu socialism ca organizație de syndicate, dar, har Domnului, scapă atâta lume muncitoare de foame, dar nu și pentru socialism demagogic de zei și propagator al absurdelor idei de egalitate între oamenii pământului. Socialismul meu era mai mult un naționalism democratic, și sper să rămân și pe mai departe adept al acestui fel de socialism.

Nu eram împotriva armatei, ci împotriva abuzului. Știam că apreciez binefacerile antrenării de soldat, ale disciplinei și excursiilor forțate, adecă ale marșurilor. Dar nu-mi trecea închipui ca să se ajungă la urgia războiului, la masacrarea floarei popoarelor, a celor mai aleși, mai viguroși, mai mândri reprezentanți ai lor.

Aveam credința neștirbită că în chip spontan, adecă prin luptele de idei ale inteligenței, recrutate din mijlocul neamurilor „civile”, să se răspândească lumina binefăcătoare care să delăture răul, să vindece ranele

de cari sângeră atâtea neamuri. Prin muncă, după un oarecare timp, să se curme marea, profundă nedreptate care stavilește și pe globul nostru libertatea sufletească.

Și nu eram lipsit de argumente.

I.

Timpule, ești un sclav deplorabil al omului. Spiritul tău este în funcțiune de spiritul oamenilor. Contemporanii te-au ridicat la considerații înalte. Vorbesc de un spirit al tău, spirit cult, pe care-l iau de argument pentru a combate prostia, ignoranța și celelalte fețe aspre ale sufletului omenesc. (Adecă trebuie să rectific, că aproape toți cari te iau de argument, nu sunt chiar în clar cu ce vreau să spună). Războiul de azi poate să ți-l potenteze, dar poate să ți-l distrugă.

Cât mă privește pe mine personal, te prețuiam nespuse de mult, și legam de mersul tău speranțe, ce speranțe... Mi se împietria în suflet convingerea că numai întrebându-te bine am să mă văd aruncat încurând la înălțimi de cultură, amestecate chiar. Puncam semnul egalității între „a fi cult” și „a fi moral”. Numai un om cult e un om moral, îmi ziceam. Contam la sigur că soliditatea culturii mele am să mi-o câștig printr-o sondare isteată a izvoarelor din cari își ia elementele orice cultură. În graba mare m'am pus să fac lecturi întinse, să învăț limbi străine, să întreprind excursii, să devin un bun psiholog, nimic să nu scape atenției mele lacome

nici un susur de izvor, nici jocul unui fir de praful pe un drum mângăiat ușor de o pală de vânt, nici șiretenia cu care floarea de pe o margine uscată de drum își estrage sucurile din aer și din țelină, nici un cântec de frunză într'un copac sfidător dela un țărnire de apă. Iar față de sufletul omenesc îmi construiesem un întreg program, vast, amănunțit, încât mi-ar cere prea mare risipă de cugetare traducerea în cuvinte a întregii lui esențe. Ei, să mai fac o confesiune. Plănuisem să fac studii, într'un timp cât mai apropiat, cât mai serioase, cât mai competente asupra vieții neamurilor învecinate neamului nostru, pentruca să ajut cu neînsemnata mea forță cândva la iscodirea raporturilor celor mai juste, celor mai adevărate, celor mai drepte, celor mai demne de neamuri și de oameni, și să fie imposibil acel proces de desnaționalizare care se continuă încă... De câteori mă cugetam la viitorul neamului românesc, de atâtea ori îmi mângăiam sufletul cetind admirabilele idei politice ale lui Alexandru Papiu Ilarian din memoriul înaintat prin 1860 principelui Cuza al României, memoriu publicat într'o revistă ieșiană prin 1886.

Timid cum sunt de fire n'am îndrăsnit să fac nimănu cuoscute planurile ăstea, întâi pentru că suferiam de o neîndurată meteahnă — îmi lipsia acel *nervus rerum* fără de care nu-i cu putință să străbați în împărăția culturii, apoi pentru că eram singur, lipsit de prieteni. Acum când planurile ăstea mi sunt zădărnice, ce

Prețul unui exemplar 10 fileri.

Cum am spus — termină interlocutorul nostru — România nu ar putea să ajute nici unei din cele două părți beligerante mari, atât cât ar putea să-și strice slesii prin o colaborare activă. Căci să nu uiti că astăzi se dă un conflict între cinci puteri mari ale Europei, nu-i chestia de război între micile state balcanice. Iar Neamțul are o vorbă bună, care spune: „Mit den grossen ist nicht gut Kirschen essen”. Cred că m'ai înțeles, numai Serbia abia acum a ajuns să înțeleagă și ea acest lucru, când e prea târziu. Și mai ceva: Dacă Regele Carol ar fi numai un Hohenzollern, și n'ar fi condus de interesele țării sale, ci de sentimente de rudenie, fi sigur că pleda dela început pentru cooperarea cu Germania și Austro-Ungaria.

Dar tocmai că ține atât de mult la neutralitate dovedește, că regele Carol mai întâi e paznicul românismului, pe care numai țării României îl poate apăra și în viitor ca și până acum.

Sibiu, 31 Sept.

C.

Durata neutralității României,

De Const. M. Sipsom,
profesor universitar.

În momentul când a început războiul european România se găsea, din cauza unor circumstanțe complexe într-o stare de fapt de neutralitate. Nimic direct și actual nu o determina la acțiune. Neutralitatea ei nu era dar, decât rezultanta unei situațiuni, și guvernul împreună cu mai toți oamenii noștri politici cunoscători, n'au făcut declarând-o, decât a constata existența acestei stări de fapt. Afară de acei, a căror judecată a fost întunecată de sentimente, fie ele de afecțiune, fie ele de teroare, sau cari au fost călăuziți de acel diletantism paradoxal, care viciază uneori o întreagă activitate intelectuală, într-o unanimitate rară, și prin aceasta chiar cu atât mai semnificativă, toți oamenii noștri politici, în unire cu sentimentul și judecata generală, au fost de părere că nimic nu ne împingea de a intra în război și de a schimba starea de neutralitate constatată, în care ne găseam.

Dar rezoluțiunile politice fiind dictate de circumstanțe, ele trebuiesc să se modifice în măsură schimbării evenimentelor. De aceea mi s'a părut oțioasă discuțiunea asupra calificărilor de definitivă pe care unii din oamenii politici au dat-o neutralității noastre, explicarea acestui cuvânt în senz de nestrămutată iar nu

de eternă, sau darea de către alții a calificativului de provizoriu. Toate hotărârile omenești raționale, neputând fi luate, odată pentru totdeauna, ci numai pentru momentul următor deciziunii și sub influența circumstanțelor cari le determină, a lua rezoluțiuni raționale imuabile, față de circumstanțe schimbătoare, implică o absurditate.

Singurul lucru de examinat astăzi este prin urmare, cari sunt circumstanțele cari pot modifica starea noastră de neutralitate, firească la începutul conflictului, — și în favoarea cărei atitudini active?

citua activitatea noastră. Unirea cu Germania și Austria la care ne îndemna, în primul rând tot prestigiul pe care îl dobândise asupra spiritelor noastre o obișnuință politică de aproape cincizeci de ani, precum și dezvoltarea politică și economică a statelor germanice; iar în al doilea rând o politică de prudentă, de temere reverențioasă sugestionată, și poate credința unor câștiguri teritoriale promise sau numai în-

totuși, aceste două curente atât de inegale ca forță s'au contrabalansat; și din acțiunea lor contradictorie a eșit starea noastră de abținere.

Central University Library

Neutralitatea României nu poate dura însă, fiind date circumstanțele cari au dictat-o decât numai într-o singură ipoteză... E uneori ceva mai rău plasat decât sentimentalismul de care se vorbește de către unii cu dispreț de câte ori este vorba de a se face o acțiune mare, și aceasta e lipsa oricărui sentiment înalt. (Fragment din „Adevărul”)

rost ar mai avea să le țin secrete. Și n'am teamă că mă pretez le ridic, publicându-le. Constat că, în general, cumplită derută au suferit planurile omenești în timpul asta. Au îndurat eșecuri planurile diplomațiilor mari, planurile milioanele de oameni angajați fizicește la război, și ale altor milioane angajate moralicește. I.e. descoper și eu dintr'un memoriu de oarecare interes.

Dar să nu mă abat. Aveam un întreg sistem de gândire, cum să exploatez timpul în folosul meu, mai bine zis într'al altora. Deși pare paradoxal, totuși e just că pentruca să fie altruist, întâi trebuie să fii egoist. Așa și eu, nu voiam să știu de nimeni, decât de mine, să ocolesc mormanul de convenții și îndatoriri sociale, pentru a-mi închina cât mai mult timp muncii de a-mi împingea o cultură serioasă. Odată ce mi-ăș fi ajuns ținta asta aș fi început munca pentru deșteptarea altora. Stau buimăcit, cum și se cugetă atât de lapidar, să nu zic ușuratic — cu orice preț vreau să ocolesc expresiunile tari — oamenii să lumineze pe alții, câtă vreme ei nu sunt luminați, să deștepte pe alții, câtă vreme ei înșiși nu sunt deștepti? Sper să fi spulberat nedumerirea cu paradoxul, redus la un simplu adevăr, foarte simplu. Activitatea socială nu-i posibilă fără indispensabila competență, fără indispensabilul prestigiu personal cu rol hotărâtor în societate.

Aș fi repurtat un adevărat triumf asupra timpului, asupra mersului său atât de încet, de

monoton, de calm. Adesea calmitatea asta mă îngheța, mă îndârjia, îmi făcea sânge rău și trebuia să-mi înăbuș mânia printr'un gest nepuținios, rupându-mi bastonul, ori izbindu-l de vre-un câne pe stradă, ori printr'o mișcare nervoasă de făceam lumea să alerge cu ochii după mine crezându-mă un exaltat, un... desperat, ca să nu zic — ieșit din minți.

II.

Timpul este prețuit cu atât mai mult, cu cât i se dă însemnătate mai multă. Adevăr banal, dar, în fine, adevăr. Iar însemnătatea i-o aduce munca. — În mijlocul unui neam se organizează o societate de elemente culte, cari vin cu idel nouă, cu puteri nouă, și se pun pe muncă intensă. Intronează o nouă ordine socială, aduc moravuri sănătoase, delătură metehnele cari înăbușiau avânturile sufletești, monotonia timpului o împrăștie și pe unde trec ei viața e abundentă, vioaie, colorată, variată, cum cresc pajistile pe urma lui Busuioac făt-frumos din povești, și orice minut capătă o pregnanță nouă.

Prin puterea morală pe care o aduce în societate mâna asta de oameni, se determină drumurile serioase ale culturii. Ei sunt un ferment, și împlinesc menirea fermentului: distrug un organism caduce pentru a-l înlocui cu unul nou, puternic, care să corăspundă trebuințelor expansiunii adusă de ei.

Câte surprize nu poate aduce munca desinteresată și cinstită a minții omenești. Timpul

Pentru „Uniunea” reuniunilor femeilor române.

Dare de seamă și mulțumită publică.

Cu ocazia congresului Uniunii femeilor române din Ungaria ținut în Sibiu în zilele de 26-27. Mai (8-9. Iunie) 1914 s'au făcut următoarele contribuții pentru scopurile Uniunii, despre care contribuții abia acum putem face darea de seamă publică, după ce au primit listele de colecte și s'a reintors și cassiera de călătorie:

A) La biroul Uniunii au încurs în Sibiu: Anonim 90 cor., Anonimă 20 cor., Bodeanu Eliza 10 cor., Bolu I. B. și dna 10 cor., Boldea Aurelia 40 cor., Borzea N. S. cor., Dr. Bran Amalia Teaca 400 cor., Dr. Băcița 20 cor., Dr. Brote 10 cor., Buga Eleftera 20 cor., Cismu Elena 10 cor., Cosma Maria 40 cor., Dubleș dnele 10 cor., Gavrea P. 20 cor., Glogovean dna 30 cor., Greavu E. dra 10 cor., Hamsea Aurelia 15 cor., Hodog Constanța 50 let, Jantea M. 10 cor., Maisner dna 20 cor., Dr. Nețianu I. 100 cor., Mihălteanu general dna 10 cor., Măreșianu Ot. 5 cor., Dr. Pop 20 cor., Pop de Lemény dn 10 cor., Popovici T. dna 20 cor., Predescu dna 20 cor., Dr. Rațiu dna 5 cor., Reuniunea fem. rom. gr. cat. Sibiu 400 cor., Reun. fem. rom. sub. Iosefin 20 cor., Reuniunea fem. rom. Feldioara 20 cor., Sabadeanu Elena 10 cor., Sas E. 4 cor., Sibianu Reveica, Feldioara 40 cor., Simu M. dnele 5 cor., Dr. Stan Ana 50 cor., Străvoie dna 5 cor., Tincoca paroh 5 cor., Dr. Vlad Anuța 100 cor., Vlad Mircea 20 cor., Moța dna 10 cor., Dr. Moța 20 cor.

B) Lista dnei Letiția Bologa Dr. Banciu Chivuta, Sibiu 10 cor., Barcianu Constanța, Sibiu 20 cor., Boboi Vera, Sibiu 5 cor., Dr. Bologa Letiția, Sibiu 10 cor., Borcia Elena, Sibiu 5 cor., Borzea Olimpia, Viștea de sus 5 cor., Chirtop Sofia, Câmpeni 20 cor., Colbazi de Valeria, Spring 10 cor., Comanescu Zoe, Sibiu 10 cor., Dr. Crăciunesc Livia, Sibiu 5 cor., Dragomir Reșina Gurasada 20 cor., Droc Agapia, Sibiu 40 cor., Pătrășan Ana, Drăguș 5 cor., German Elena, Sibiu 20 cor., Greavu Valeria, Sibiu 5 cor., Man Cornelia, Sibiu 1 cor., Marienescu Ana, Sibiu 20 cor., Mihal Hortența Sibiu 20 cor., N. N. Sibiu 5 cor., Pruncu Natalia, București 10 cor., Precup Virginia, Blaj 20 cor., Dr. Roșca Eusebiu, Sibiu 100 cor., Dr. Sândeian Justina, Sibiu 200 cor., Smighelschi Pulcheria 5 cor., Stroia Elena, Sibiu 2 cor., Tăslăuanu O. C. Sibiu 5 cor., Togan Ana, Sibiu 10 cor., Zehan Ana, D.-St.-Mărtin, 20 cor.

C) Lista dnei Letiția Popescu: Albini Elena Zlatna 20 cor., Dr. Bălan Nicolae, Sibiu 10 cor., Dr. Băcița B. Cluj 4 cor., Bologa Marpod 2 cor., Cismaș Măriaș Metes 10 cor., Comaniciu S. Gurariului 2 cor., Dăscă George, Brașov 5 cor., Dr. Frâncu A. Cluj 10 cor., Dr. Garoiu Ioan, Brașov 20 cor., Dr. German Laurian 10 cor., Gomboș M. Traian, Zlatna 10 cor., Imbăruș E. 1 cor., Dr. Măcelar-Cristea Agnes, Mercurea 25 cor., Man Valeria 10 cor., Mercu P. Jun. Sibiu 1 cor., Moldovan Maria, Mediaș 10 cor., Negruțiu Nicolae 5 cor., Odor dna 10 cor., Onițiu Netti, Sibiu 2 cor., Dr. Pop Maria 10 cor., Popescu Valeria 10 cor., Popovici Time-

în acest caz e impregnat de „spirit” înalt, dominant, atotputernic în societate.

III.

Profundă, chiar, grandioasă nedreptate este pe continent. Stai buimăcit cum s'a și putut strânge atâta în viața neamurilor. Spiritul secolului al XX-lea avea mare credit la umanitate, dar s'a văzut că umanitatea a trebuit să îndure mari desiluzii, cel puțin deocamdată...

Suveranitatea minții s'a întins în atâtea domenii de activitate, afară deunul: în politică. Aici stăpânește netulburată ingnoranța, șarlatanismul, patima, răutatea etc., etc.,

La ce folos toată truda pentru a înflori artele, pentru a cultiva științele, pentru a plăti caedre, decât este ignorat domeniul gândirii politice. Masele mari ale popoarelor gem în robie, nu le este dată putința de a se valorifica, de a se înfrupta din roadele unei cetățenii libere, pentru ca să poată desvolta o acțiune cât mai apropiată în serviciul marilor idei de civilizație.

Îmi închipuiam imposibil războiul pentru că socotiam că un anume contingent de intelectuali ar ridica flacăra adevărului, acasă, în mijlocul fiecărui neam, și ar spune până unde se întind marginile legitimității vieții sale politice. Ar face inițiative pentru a considera ca un lucru sfânt, intangibil, lăsat dela Dumnezeu existența unui popor în vecinătatea cărui sunt. Prin muncă pozitivă nădăduim spulberarea marilor nedreptăți pe continent, într'un timp apropiat.

cor., Russu C. Veseud 2 cor., Dr. Soră Onisifor 5 cor., Ursu M., Sibiu 1 cor., Ursu I. 5 cor.

Lista dnei Elena Isacu: Bârseanu Andreiu și Călin 100 cor., Borzea Ioana Ana, Făgăraș 5 cor., Brodeanu, Sibiu 10 cor., Goga Oct. dna 10 cor., Isacu E. 10 cor., Istrate Magdalena, Sibiu 5 cor., Mețianu Metropolit, Sibiu 300 cor.

În preajma congresului a intrat la prezidența: A. Boteanu prin pres. Ana Filip 154 cor. 10 bani pentru Boteanu Florica dna 5 cor. pentru Orfelinat, Ana de Lemeny pres. Cluj 100 cor. pentru Orfelinat.

După congres a intrat la prezidența: Borgovan I. Turnu-Severin 20 cor., pentru Orfelinat, Beles prin pres. Arad 20 cor. pentru Orfelinat, Comsia I. 400 cor. din care 200 cor. pentru Orfelinat și 200 pentru Uniune, Eremie Dumitru și Susana Epur. 40 cor. 40 b. pentru Orfelinat, Eremie Tiberiu In. Cornelia și Susănică 94 cor. 40 b. pentru Orfelinat, Moldovan Dr. Elle colect. din Boița și Armin. 30 cor. pentru Orfelinat, Stratilescu Eleonora și ea contribuție anuală 20 cor. pentru Orfelinat, Reușă Iem. rom. din Sibiu din venitul petrecerilor alocate la congres 300 cor. pentru Uniune, Dr. Vlad Orăștie 20 cor. pentru Orfelinat, Zărnești colect. doara Cornelia Nistor*) 170 cor. și 20 lei pentru Orfelinat.

Grând mișc de scuze pentru publicarea întârziată nu vina noastră, rugăm pe marțimoși donatori să scusească și pe această cale cele mai vii mulțumiri în ale cauzei sfinte, ce au sprîjinit.

Bucov., 24 August v. 1914.

Dr. B. Balulescu,
prezidentă.

Virgînia Viatcu,
cassieră.

Aceste colecte se vor publica amănunțit.

Războiul.

Francezii.

Paris. — Dela cartierul general s'a dat la 28 Septembrie următorul comunicat oficial:

„Căpata noastră dreaptă, care este înspre miază-noapte de Nancy voia să înainteze cu avangarda însă isbindu-se de un front dușman cu mult puternic, s'a văzut necesitatea să cedeze un teritoriu și să se retragă.

La mijloc, nimic nou.

La fața trupelor noastre cari au năvălit din Toul dușmanul a evacuat comuna Noeuze și s'a retras spre Beaumont. Continuăm acțiunea.

Pe Meuse trupele germane au înaintat până la Saint Michel.

După amiază la orele 3 cartierul general anunță: Intre Soume și Oise lupta este

extraordinar de înverșunată. Intre Oise și Soissons trupele noastre au trebuit să se retragă puțin.

La Verdun dușmanul a trecut Meuse spre Saint Michel, cu mari forțe. Spre nord dela Verdun lupta va fi mai aprinsă. Corpul al 16-lea german bate în retragere.

Germanii.

Berlin. — Ofensiva germană pe toate câmpurile de luptă înaintează cu deplin succes. În seara de 30 Septembrie statul major general german a dat următorul raport despre evenimentele de pe câmpul de războiu din vest:

Armata dușmană cu forțe preponderante care înainta spre vest și spre sud dela orașul lui Albert, suferind pierderi grele a fost înfrântă. Nici o veste mai nouă nu este despre linia de luptă. În ținutul Argonnen atacul nostru deși încet, înaintează continuu. La fortărețele cari păzesc linia Meusei nu este nici o schimbare. Dușmanul a străbătut eri teritoriul Voghezilor mijlocii. Atacurile au fost cu desăvârșire respinse. În fața Antwerpenului am nimicuit prin bătaia tunului două dintre forturi.

Berlin. — „B. Z. am Mittag” primește dela corespondenții săi de pe câmpul de războiu atât din apus cât și din răsărit informația că acțiunile armatelor germane sunt efective pe toate câmpurile de luptă și nu li se poate opune rezistență.

Respingerea unei noi invazii sârbești.

Semlin. — *Sârbii, strămtoriți de către trupele noastre cari încontinuu înaintează pe teritoriul lor, Luni la amiază au încercat o nouă trecere pe teritoriul nostru, probabil cu scopul de a influența oarecum ofensiva noastră. Și de astădată Sârbii au fost lăsați să intre pe teritoriul dealțel nelocuit și evacuat, însă dela Mitrovița imediat au plecat trupe cari să respingă această nouă invaziune îndrăzneată a Sârbilor.*

Când Sârbii au ajuns pe un teritoriu favorabil pentru noi, i-am înconjurat de mai multe părți, parte i-am prins, parte i-am ucis, sau i-am împins în riul Sava, iar cea mai mare parte a fugit în desordine aruncându-se în pontoane pentru a ajunge cât mai curînd insula așa numită „Czigánysziget”. În fuga lor Sârbii au lăsat pe câmpul de luptă mult echipament și o mare cantitate de munițiuni.

Pe străzi zăceau respirate numeroase obiecte de echipaj și cartușe. Ai noștri au mai găsit multă pâine, tutun și sare, pe cari Sârbii le reviraseră în decurs de câteva ceasuri, pentru ca să le ducă cu ei la Belgrad, unde de sigur se simte o mare lipsă de alimente.

E foarte probabil, că singurul scop al acestor încercări sârbești este să prădeze alimente pentru Belgrad.

De pe câmpul de luptă franco-german.

Köln. — Lui „Kölnische Zeitung” i se telegrafiază din Zürich:

— *Zilele trecute în Alsacia superioară au avut loc lupte foarte crâncene. Duminecă trupele franceze dela sud s'au retras prin Altkirchen spre Altmünsterol, unde li se găsește armata principală, dar corpurile de armată germană le-au urmărit fără întrerupere iar Luni dimineața s'a dat o ciocnire violentă. După o scurtă rezistență Francezii s'au retras pe întregă linia spre Belfort. Armata franceză dela nord, învinsă și ea, a fost silită să se retragă, puterea ei de rezistență nu a fost însă zdrobită, deoarece a primit întăriri.*

Felurite.

— Se anunță oficial că generalul Auffenberg e bolnav de mai multe zile.

— Se anunță din Amsterdam că Germanii au intrat în orașul Mecheln.

— Se anunță din Mitrovița că în apropiere de Delenta (în Serbia) corpul de armată 8 al nostru a prins 5500 de sârbi.

— „Frankfurter Zeitung” primește din Constantinopol stirea, că emisul din Afganistan stă gata la granița rusească cu 200.000 de oameni.

— Generalul francez Eyduck organizatorul cavaleriei franceze a fost ucis într'o sașă, în fruntea trupelor sale.

— Obiectele de artă din muzeul Louvre și ale celorlalte muzee pariziene au fost puse în siguranță. Mona Lisa a fost transportată la Toulouse.

Pe frontul franco-german.

București. — Telegrama oficială din Paris anunță că înaintarea Francezilor se face cu mare dificultate. Pozițiile germane pe râul Esel sunt întărite în tranșee și sârmă cu ghimpi păzite la capăt de mitraliere. Înaintarea se face 500 metri pînă la 1 klm. pe zi. Trupele franceze dau dovadă de mare avânt.

Armatele aliate germano-austro-ungare înaintează.

Viena. — Lui „Neue Fr. Presse” i se comunică dela cartierul general de pe câmpul de luptă din nordost:

— *Unele ziare străine greșesc mult crezând, că după a doua luptă dela Lemberg armata austro-ungară s'ar fi retras pe linia San-Vistula și conchid greșit, firește, că aceste trupe*

IV.

Dar munca asta pozitivă care este, cum așa mă gânditor observă vicontele *Melchior de Vo-* în admirabilele sale „Souvenirs et visions”, „suportând întreaga greutate socială”, „făcând, decât în minimă parte. Războiul venit din cauze destul de ascunse, abia în urmă aruncă uriașe vâlvătăi asupra noștrii nedreptăți de care vorbiam. Germania austro-ungară au început să facă inițiative mici de cea mai însemnată valoare, să dea sururi popoarelor polone și rutene și este de sperat ca inițiativele să treacă și în țara noastră. Petele din trecut, acele represalii înfiorătoare pe cari le-a exercitat Germania împotriva Polonilor, acum se șterg.

Deodată cu aceste inițiative politice, încep să considerăm războiul actual ca o mare necesitate. Primește un rost tot mai just, tot mai profund. Cu ele deodată renaște dreptul cetățesc, sufletele oprimaților se umplu de expansiune binefăcătoare pe care o aduc libertățile politice. Am se părăsesc convingerile antirăzboiului...

Spre acelaș drum de democrație adevărată două căi. Una este antidotul celeilalte. O cale este înfăptuită prin munca pozitivă omenească, muncă încreștată, anevoioasă, îndelungată, cu suferință calmă și dreaptă, cealaltă — cale negativă, a războiului. Dacă se va asigura întru principiiului național pe continent, atunci

războiul și-a împlinit singurul său rost, mare, grandios. Când însă va învinge brutalitatea, timpul va suferi o umiltoare înfrângere și o scădere în considerațiile contemporanilor.

V.

Cronicar al Moldovei! Mângăietoarea frază poetică din cronică ta, că „nu vremile stau sub cârma omului, ci bietul om sub vremi”, nu mai are nici o fărâmbă de adevăr. Vremile sunt neputincioase, și valorează numai din mila omului, stăpânul lor tiran. Nu-mi pare să aibă adevăr nici cugetarea că: „le temps est un fleuve et un torrent impétueux entraînant tout ce qui naît. A peine chaque chose a-t-elle paru, elle a été entraînée...”, cugetare a lui Marc Aureliu, împărat al imperiului roman și împărat al cugetării omenești, dar poate fi acceptată ca o impresie fugară a mersului vertiginos al războiului actual.

Vrednicia și dreptatea omenească înalță, nevrednicia și minciuna înjosesc vremile.

I. Săgeată.

Creșterea copiilor acasă.

Trupul copiilor crește tot mereu, și îi trebuie pe lângă aceste și aer curat și mișcare. De aceea nu-i iertat să ținem pe copii închiși în casă și când este vreme bună, ci trebuie să-i lăsăm, ba chiar să-i trimitem afară, unde să nu stea într'un loc, ci să se joace, să umble.

Se înțelege că trebuie să grijim de sănătatea lor cu atât mai vărtos, că mai ușor capătă morburi și mai ușor pier, tocmai pentru că-s mai slabi și pentru că de toate cele au lipsă pentru creșterea trupului, care astfel n'are putere să stee împotriva morburilor.

Nu-i iertat să-i ferim și de cel mai mic vânt, de căldură ca și de frig, căci dacă îi ferim prea tare, vor fi slabi „mădăriți” și nu vor fi în stare să învingă greutățile de mai târziu a lucrului.

Trebuie să-i dedăm de mici la lucru și să le vărsăm în suflet dragostea de lucru, ca nu cumva pe mai târziu să fie niște trântori, lenesi cari să fie rușinea și greutatea cunoscătorilor. Din oamenii cărora nu le place a lucra unde i-a rânduit Dumnezeu în viața aceasta, — se fac pierde-vară cari umblă în lume fără rost, dincoace încolo, și adeseori neavând din ce trăi, se dau pe calea păcatelor și ajung în temnițe. — Leneșii nu câștigă nimica ca să poată trăi mai ușor în lume, ba încă și ceea ce au moștenit, prădează.

Să creștem în copii voința de lucru, dar să-i învățăm și la aceea, cum trebuie a lucra bine, cu temei. Dacă ni-e milă de ei și nu-i învățăm de mici bine la lucrul care va trebui să-l facă în viață, vor lucra din silă, fără voie în viață, vor lucra pe de-asupra, și nu vor avea nici un folos din lucrul lor. Lucrul pe lângă cele zise până aici întărește trupul omului, îi tme sănătatea, de care însă trebuie să grijim bine.

